
Serbările «înfrățirii culturale» din 1924. *Astra* la București, Breaza și Vălenii de Munte

Simona NICOARĂ

Cuvinte cheie: București, serbări culturale, societăți culturale, *Astra*, Vasile Goldiș, Regele Ferdinand I, Principele Carol, presă.

Mots-clés : Bucarest, célébrations culturelles, sociétés culturelles, *Astra*, Vasile Goldiș, roi Ferdinand Ier, prince Carol, presse.

Asociațiunea transilvană pentru literatura și cultura poporului român - Astra, întemeiată în 1861, a fost, pentru românii din Ardeal, o binecuvântare, o arcă salvatoare a identității naționale. Membrii ei au reprezentat elita, laică și ecleziastică, ridicată din toate mediile sociale românești. Prin coborârea permanentă a intelectualilor în mijlocul poporului, prin serbările culturale, organizate cu prilejul adunărilor generale ale Despărțămintelor, prin memorabilele festivități de la Congresele generale astriștii rămâneau în contact continuu cu poporul din care se ridicaseră. Încă din 1861 *Asociațiunea* a avut o menire culturală și națională. Ea s-a pus în slujba unor revendicări vitale, pentru păstrarea specificului identitar românesc: istorie, limbă, teritoriu, spiritualitate, educație, cultură, tradiții și obiceiuri, lucrând cu perseverență, pentru întărirea solidarității naționale. Organizarea Despărțămintelor și a Secțiilor, înființarea Bibliotecii, Muzeului, Școlii civile de Fete, susținerea conferințelor și disertațiilor din revista „*Transilvania*”, din „*Anale*”, „*Biblioteca Astra*”, „*Biblioteca populară*”, „*Calendarul Asociației*”, acordarea de stipendii unor tineri studioși, ajutorul dat ucenicilor din negoț și meserii, au constituit dovada că *Astra* nu a înșelat aspirațiile întemeietorilor ei. Până la 1918, printr-un program cultural coerent, astriștii au căutat să facă, tot ceea ce le-a îngăduit timpul și împrejurările, pentru binele poporului românesc din părțile ardelenne.¹ Mijloacele culturale, întrebuințate de *Astra*, în deceniile de până la Unire, au fost cele folosite, în general, de societățile culturale și naționale ale altor popoare. Unul dintre meritele principale ale activității cultural-naționale astriste a fost construirea unității de simțire românească, întărirea comuniunii de valori în conștiința tuturor românilor din Transilvania, Banat, Crișana, Maramureș și Sătmar. Neavând înscrisă în program, de la început, îndrumarea societăților mai tinere sau a celor locale, legăturile *Asociațiunii* cu alte societăți culturale, precum cele din Arad, Maramureș și Bucovina, nu au fost realizate după un plan riguros stabilit, ci ocazional. *Astra* le-a invitat să ia parte la toate acțiunile ei, pentru că toate celelalte societăți culturale aveau scopuri comune și foloseau aceleași mijloace de propagandă culturală. *Asociațiunea* a devenit, treptat, conducătoarea mișcării culturale românești din Transilvania.²

După Marele Război *Astra* și-a reluat activitatea, în cadrele statului românesc întregit, cu idealuri sociale, culturale, naționale și metode adaptate noului spirit al vremurilor. Ca promotor al întregirii, Regele Ferdi-

1 Vasile Goldiș, „Congresul cultural al «Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român» ținut la Sibiu în 24, 25 și 26 aprilie 1930”, *Transilvania*, an 61, nr. 1-6, ianuarie-iunie 1930, p. 31; Ioan Lupaș, *Trei generațiuni în politica românească din Ardeal*, București: Imprimeria Statului, 1926, pp. 8-9.

2 Ion Agârbiceanu, „Asociațiunea transilvană pentru literatura și cultura poporului român - «Astra». Ce a fost? Ce este? Ce vrea să fie?”, *Transilvania (Buletin de tehnică a culturii)*, an 67, nr. 2, martie-aprilie 1936, pp. 94-105; Eugen Hulea, „*Astra*”. *Istoric, organizare, activitate, statute și regulamente*, Sibiu: Editura „Astrii”, 1944, pp. 24-25.

nand I a primit, la 31 mai 1919, funcția de președinte de onoare al *Astrei*. Patronajul regal a adus instituției, nu numai prestigiu, ci și susținere efectivă, dovedită cu prilejul serbărilor «înfrățirii culturale» din 1924, de la București, Breaza și Vălenii de Munte.

Astriștii, în ciuda unor dificultăți materiale și animozități personale, doreau un program amplu de culturalizare unitară, avansând, alături de alte societăți culturale, de biserici și școli, de organizațiile oficiale ale Statului român, mai multe proiecte în vederea formării unui front comun. În 1919 Astra a colaborat cu *Liga Culturală*, condusă de istoricul Nicolae Iorga, cu *Cele Trei Crișuri* și *Casele Naționale*, societate condusă de Ion Manolescu (1869-1946), militar de carieră, publicist, director, din 1923, al Asociației „Mormintele Eroilor”. În 1920 Astra a colaborat cu *Fundația Culturală „Principele Carol”*, *Cultura Poporului*, *Uniunea Învățătorilor din Ardeal*, *Asociația clerului «Andrei Șaguna»* și altele. În 1921 Astra a ținut legătura, mai ales, cu *Societatea Regală Română de Geografie*, *Academia Română* și *Universitatea Liberă* din București, condusă de Sabina Catacuzino. În 1922-1923 *Astrei* i s-a cerut să colaboreze cu mai multe societăți, precum *Asociația Culturală Bănățeană*, *Asociația învățătorilor, secția județeană, Sibiu*, *Societatea corală „Cântarea României”*, *Ateneul Popular* din Iași, *Societatea pentru învățătura poporului roman* și *Societatea Națiunilor*, *Comisiunea de cooperare intelectuală* din Geneva. *Asociațiunea transilvană* s-a apropiat, prin membrii săi, de reuniunile de femei, învățători, profesori, meseriași, de asociațiile studențești, de societățile de lectură, dansuri și reuniuni corale.³

În ședința *Astrei* din 12 mai 1923, s-a discutat problema colaborării sau fuzionării cu alte societăți culturale în urma propunerilor venite, mai ales, din partea *Ligii Culturale* și a *Centralei Caselor Naționale*. În urma invitației nr. 92, din 4 mai 1923 a *Ligii Culturale* Comitetul *Astrei* a delegat, pentru Congresul de la Galați al *Ligii* (27-28 mai 1923), pe Zenovie Pâclișanu și Onisifor Ghibu. Aceștia au avut mandat să discute, mai de-a-proapie, chestiunea colaborării între cele două mari societăți cultural-naționale. Ghibu era pentru păstrarea individualității *Astrei*, dar ultimul cuvânt, în acest sens, revenea Adunării generale. La Congresul *Ligii* s-a propus ca aceasta să-și păstreze rostul vechi, acela de face propagandă națională-culturală pentru românii din afara țării și pentru cei din provinciile unite în 1918 cu Patria. Se spera că timpul și împrejurările vor aduce, în legături, din ce în ce mai frățești, aceste două vechi și încercate societăți culturale românești *Astra* și *Liga Culturală*. Pe de altă parte, în cadrul relațiilor reciproce dintre societățile culturale s-a manifestat, un spirit de competiție și o pulverizare a forțelor culturale.⁴

La Adunarea generală a *Asociațiunii*, de la Timișoara, din 28–29 august 1923, s-a pus în discuție extinderea activității culturale astriste în celelalte provincii, fără a se leza, în vreun fel, misiunile culturale ale altor asociații. Colaborarea între societățile culturale românești, era în impas, din cauza unor dificultăți materiale și a unor animozități intelectuale și politice. Se iviseră păreri că *Asociațiunea* nu-și mai avea rostul, în cadrele noii vieți naționale, că suferea de un anume spirit regionalist, că trebuia să se contopească în alte societăți culturale din cuprinsul țării întregite. Tradiționalistă și progresistă, în același timp, *Asociațiunea* și-a dovedit vitalitatea și încrederea în viitorul țelurilor sale. *Astra* și-a propus să-și înnoiască „Statutele” să-și extindă influența asupra întregii țări și să-și descentralizeze activitățile, pentru a le face mai eficiente. Printre proiectele de căpetenie, avute în vedere la modificarea „Statutelor” *Astrei* s-au numărat colaborările strânse și intense cu toate celelalte societăți culturale din Regatul României, pentru o lucrare mai spornică, în interesul *luminării* poporului. Reorganizarea *Asociațiunii* a însemnat, nu numai descălecarea *Astrei* pe tot teritoriul național, ci și înțelegerea rostului ei de a se pune în slujba intereselor culturale superioare ale neamului întregit.⁵

3 I. Agîrbiceanu, „Colaborarea *Astrei* cu alte societăți culturale”, în *Congresul cultural al Asociațiunii transilvane pentru literatura și cultura poporului român*, pp. 133-134; Octavian Russu, Romul Simu, „Raportul general al comitetului central al «Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român» asupra lucrărilor sale și a situației acestei instituțiuni în anul de gestiune 1922/3”, *Transilvania*, an 54, nr. 8-9, august-septembrie 1923, pp. 340-343; Gheorghe Preda, *Activitatea „Astrei” în 25 de ani de la Unire (1918-1943)*, Sibiu: Editura „Astrei”, 1944, pp. 51-54; Ion Sibianu, „«Liga culturală» și fundațiunile prof. N. Iorga”, *Transilvania*, an 66, nr. 6, noiembrie-decembrie 1935, pp. 347-353; Simona Nicoară, „Instituțiile culturale și identitatea națională. Astra jubiliară: serbările de la Blaj (1911)”, *Caiete de Antropologie Istorică*, an XIV, nr. 1-2 (26-27), ianuarie-decembrie 2015, pp. 9-73.

4 *Ibidem*.

5 Ștefan Pop, „Organizarea *Astrei* în Vechiul Regat”, în *Congresul cultural al Asociațiunii transilvane pentru literatura și cultura poporului român*, p. 127; Alexandru Dima, „Înfăptuirile actuale ale «Asociațiunii»”, *Transilvania (Buletin de tehnică a culturii)*, an 67, nr. 2, martie-aprilie 1936, pp. 15-17; Gh. Preda, *op.cit.*, pp. 25-28, 40-50; Ana Maria Mate, „Organizarea «Astrei» interbelice”, *Caiete de Antropologie Istorică*, an XVI, nr. 1 (32), ianuarie–iunie 2018, p. 52.